

**Születésnap beszélgetés a
80 éves Leszkovszky Pál atyával¹**

Pál atya 2010 óta szolgál plébániánkon. Tavaly volt aranymisés, idén novemberben pedig 80. születésnapját ünnepelte. A most következő beszélgetésben a rá jellemző szerény visszafogottsággal visszatekint életére, hivatásának történetére.

Pál atya tavaly nyáron ünnepelte pappá szentelésének 50. évfordulóját. A Szt. László templom mellett a budapesti örmény katolikus közösség templomában is mondott aranymisét.

Honnan ered a kötődése az örmény katolikusokhoz?

Aranymisét ezeken kívül még több helyen is mondtam. Rendtársaim ötlete volt, hogy járjam végig azokat a templomokat, ahol életem során szolgáltam. Az örmény katolikusokkal való kapcsolat hátterében a liturgia iránti érdeklődésem áll. Körülbelül 10 éves koromtól kezdve rendszeresen ministráltam, s amikor 15 éves korom körül megtudtam, hogy léteznek a rómainál eltérő katolikus liturgiák, igyekeztem megismerni őket: a görög és örmény katolikus vagy a domonkost, amely szintén ősi szertartás. Megtanultam ministrálni is ezek szerint a szertartások szerint. Hosszú éveken keresztül ministráltam vasárnaponként az örmény templomban. Később, felszentelt papként is visszajártam, s az akkori lelkész, Kádár Dániel atya megkért, hogy segítsék neki, többek között a szertartás magyarra fordításában. Ez a feladat nagyon kedvemre való volt. Dániel atya azután Rómából, a Keleti Kongregációtól engedélyt szerzett, hogy örmény szertartás szerint is végezhesek papi szolgálatot. 1971-től kisebb-nagyobb rendszerességgel miséztem örményül, s egy ideig az Örmény Katolikus Lelkészség vezetője is voltam.

*Térjünk vissza kezdetekhez. Milyen családból származik Pál atya?
Hogyan emlékszik vissza szüleire? Voltak-e testvérei?*

¹ Szent László Hírlevél, XIX. évfolyam, 7. szám, 2014. december 21.

Budapestről származom, keresztény értelmiségi családból, hárman voltunk testvérek nővéremmel és húgommal, aki még ma is él. Édesapám festőművész volt, az Iparművészeti Főiskola tanára, édesanyám ötvösművész. Nem dolgozott a szakmájában, mivel édesapám kérte, ne vállaljon munkát, hanem maradjon a gyermekek mellett. Emlékezett ugyanis arra, hogy kisgyermekként mennyire sírt az édesanyja után, amikor ő, más választása nem lévén, hiszen szegények voltak, elment otthonról, hogy mosónőként dolgozzon különböző házaknál. Semmiképp sem akarta, hogy az ő gyerekeinek is ezt kelljen megélniük. Édesanyám partner volt ebben a kérdésben, s szívvel-lélekkel szentelte életét a gyerekek nevelésének. Édesapám fő munkaterülete a freskófestés volt, elsősorban templomokat festett. Ami a vallásosságot illeti, eleinte, mint ifjú művésztanár, osztotta a múlt század elején uralkodó nézetet, miszerint a vallásosság a nők dolga. Később azonban ez megváltozott. Amikor elsőáldozó lettem, ő is a szentségekhez járult. Halála előtt úgy alakult, hogy én szolgáltatathattam ki neki a bűnbánat és a betegek szentségét és áldoztathattam meg. A kórházban, ahol feküdt, influenzajárvány miatt látogatási tilalom volt érvényben, de engem mint orvoskollégát beengedtek. Ő volt az első, akit ezekkel a szentségekkel láttam el. Sőt, az Oltáriszentségben is őt részesítettem először, még az újmisémen, amelynek annyira titokban kellett történnie, hogy csak a családom volt jelen. Édesapámnak munkájából adódóan sok pap barátja volt. Gyakran mondogatta nekik: „Ott fenn mi is azt csináljuk, mint ti, papok lent. A Jóistent tárjuk az emberek elé.” „A művész feladata, hogy megtanítsa az embereket látni.” Ez tényleg így van. A világ tele van szépséggel, de az ember elvész bennük, s a művészek feladata az, hogy rámutassanak a lényegre. Már egy pár vonással megrajzolt vázlat is kiemeli azt, ami igazán fontos. Hasonlóképpen a pap is a fontosat meglátni tanítja az embereket.

Mi adta az indíttatást a szerzetesi hivatáshoz és éppen a domonkos rendbe való belépéshez?

Egészen mélyre kell mennünk, hiszen már öt-hat éves koromban élt bennem a vágy, hogy Istent szolgáljam. A pasaréti ferences templomba jártunk, ott kezdtem el ministrálni. Az nem volt számomra kérdés, hogy az Istennek szentelt élet a legszebb hivatás, csak az, hogy ezt milyen formában, mely szerzetesrendben tegyem. Eleinte a ciszterci és a ferences rend vonzott. A gimnázium első három évét, ami ma az általános iskola 5-7. osztályának felel meg, a cisztercieknél végeztem. (utána államosították) Nagyszerű atyákat ismertem meg ott, egyikük lelki atyám is volt. Ez a rend Isten szolgálata mellett komoly szellemi munkát ígért. Azonban a ferences egyszerűség, szegénység,

Istennek való teljes önátadás is vonzott. Időközben pedig a már említett liturgia iránti érdeklődésem eredményeképpen eljutottam a domonkosokhoz, hogy megtanuljak ott is ministrálni. Bemutattak Mehrle Tamás atyának, aki teológiai tanár, emellett az újoncok és papnövendékek magisztere volt. Nem hívott a rendbe, de utólag elárulta, hogy találkozásunk után magában Szt. Tamásnak ajánlotta hivatásom ügyét. Elolvastván a rendről a tőle kapott ismertetőket, egyre inkább úgy éreztem, hogy ez a nekem való hely. A domonkos rendben egyszerre kap hangsúlyt a liturgia, a szegénység (kolduló rend) és a szellemi igényesség, a tudomány magas szintű művelése. Nagy szerencsém volt, hogy a szerzetesrendek 1950-es feloszlata előtt még az utolsó pillanatban találkozhattam a domonkosokkal. A szétszórás után, 1953-ban Tamás atyától megtudtam, hogy a provinciális úgy döntött: mégis vesznek fel fiatalokat, hogy ki ne haljon a rend. Érettségi előtt álltam, dönteni kellett, hogy merre tovább. Érettségi után teljes illegalitásban léptem be másodmagammal a rendbe, senkinek sem volt szabad tudnia róla. Beöltözés után rögtön le is kellett vennünk a szerzetesi ruhát. A családom is csak annyit tudott, hogy készülök a papi pályára. Teológiai tanulmányainkat a föld alatt, azaz az illegalitásban folytattuk, mindig olyan helyszínen, ahol Tamás atya épp meg tudott jelenni, mert őt, mint volt szerzetest kitiltották Budapestről. Később, 1956-ban az országot is elhagyta, Svájcban lett teológiai tanár. Mivel közben az orvosi egyetemen is be voltam fogva, nagyon elhúzódtak a teológiai tanulmányaim. Szigorló orvos koromban immár újabb tanárok segítségével ismét komolyabban nekivágtam a teológiának. Végül 1963-ban szenteltek pappá, 10 évvel a rendbe lépésem után.

A noviciátussal párhuzamosan tehát orvosi egyetemre is járt. Hogyan született meg ez a döntés?

A rendi előjáróm fontosnak tartotta, hogy novíciusai szerezzenek valamilyen felsőfokú végzettséget, hogy legyen jogcímünk létezni a társadalomban, ne lehessen előállítani bennünket közveszélyes munkakerülésért. A gimnáziumban országos tanulmányi versenyen jó helyezést értem el, így a gimnázium javaslata alapján felvételi nélkül juthattam be az egyetemre. Az osztályfőnököm erősen szorgalmazta, hogy orvosnak tanuljak. Ma már mosolygunk rajta, hogy az egyik idősebb páter is jónak tartotta, hogy az orvosi egyetemet válasszam, mert a 6 év alatt már csak vége lesz a kommunista rendszernek... Ilyen az emberi gondolkodás. Amikor elvégeztem az orvosi egyetemet, a provinciális atya azt mondta, hogy valamilyen elméleti munkakörben próbáljak elhelyezkedni. Így elkerülhetem egyrészt a műhibákat, másrészt a vállalhatatlan döntésekkel való szembekerülést, például azt, hogy

várandós anya betegsége miatt a terhesség megszakításának javallását kívánhatnák tőlem. Szerettem volna az egyetem élettani intézetében dolgozni, de mivel nem voltam KISZ-tag, ez szóba sem jöhetett. A Chinoin gyár akkor újonnan létesült gyógyszerhatástani laboratóriumában kaptam állást, ott dolgoztam 30 évet, 1989-ig.

Emellett hogyan zajlott a szerzetesi élet? Voltak-e találkozások, bármilyen közösségi élet?

Sajnos semmiféle összejövetelünk nem volt, kezdetben óvatosságból, de később sem. Ez olyan hiányosság volt, aminek a következményei megmutatkoztak a rend újraindulása után, például abban is, hogy nagyon gyér volt az utánpótlás. A renden belül működtek azért saját csatornák, néha tökéletlenül is: egyes atyák például szabálytalanul vettek fel új embereket, akiknek a rendi tagságát később a Szentszékkal kellett orvosoltatni.

Milyen kapcsolódási pontok voltak a szerzetesi hivatása és a polgári foglalkozása között?

A kutatói munkabeosztásomat és a szerzetesi teendőimet össze lehetett egyeztetni: mivel orvosi ügyeletet nem kellett ellátnom, az estéim és a hétvégéim szabadok voltak. Papi munkám során néha óhatatlanul is az orvos szemével láttam: előfordult, hogy a gyóntatószékben különböző jelekből bizonyos betegségek meglétére következtettem a gyónóknál. Emellett orvosként könnyebb volt a bejutásom a kórházakba beteget, haldoklót látogatni.

Hogyan történt a domonkos rend újjáalakulása 1989 után? Hol szolgált azóta?

Lassan, lépésenként alakultunk újjá. Először a budapesti rendházba kerültem. Hivatalosan ehhez tartoztam már az illegalitás idején is. Kezdetben azonban nem laktam ott, mert a régi rendházat nem kaptuk vissza, csak az egykori plébániaépületet. Ott alakítottak ki lakószobákat a testvéreknek a padlástérben. Amíg ez az átépítés elkészült, 1993-ig, otthonról jártam be a rendházba naponta zsolozsmázni, szentmisére és gyóntatni. A budapesti rendház megszűnése után kerültem a helyette alapított szentendrei házba 2007-ben. Debrecenbe 2010 októberében jöttem, de már előtte is jártam itt egy-egy alkalommal kiségetni. A közösségben próbáltuk megvalósítani a régi dolgokat, de ez elég lassan és nehezen ment. Nem voltunk belenőve a közös szerzetesi

életbe. Például anyagi szempontból is „hosszú pórázon“ voltunk tartva, nagyobb összeg fölött rendelkezhetett ki-ki egyénileg, mint ma. Csak annyit kellett beadni a közösbe, ami az egyéni szükségleten felül volt.

Hogy érzi magát ebben a városban?

Nagyon jó helyem van itt. Korábban nem gondoltam volna, hogy valaha is ide kerülök. Érkezésem után szerettem volna közösségbe szervezni a katolikus orvosokat. Végül is az valósult meg belőle, hogy kb. havi-kéthavi rendszerességgel előadókat hívtunk a II. János Pál Intézetbe, hogy szélesebb körű érdeklődésre számot tartó orvosi témáról beszéljenek. Ebben nagy segítségemre volt Kellermayer Miklós pécsi sejtkutató professzor, aki egyben az első előadást is tartotta. Járt nálunk Papp Lajos szívsebész és Csókay András idegsebész is. Ez az előadássorozat már véget ért. Most az ősszel három részes hittani előadássorozatot tartottam Istenről, Istenhez címmel.

Fordulatos élete során mikor érezte leginkább Isten gondviselését?

Ezen még nem is gondolkodtam el behatóbban. Az egyik ilyen alkalom mindenképpen a rendbe való belépésem volt. Pont, amikor érettségi után döntés előtt álltam, akkor határozott úgy a provinciális, hogy vesz fel novíciusokat. Olyan volt ez, mint a mesebeli hegyoldal, amely egyetlenegy éjszaka megnyílik, és a mese hőse beléphet Tündérországba! Apró, kisebb jelentőségű mozzanatokban persze nagyon sokszor éreztem a Gondviselés kezét. A kihallgatások alkalmával például nem kerültem olyan helyzetbe, hogy be akartak volna szervezni, pedig ígérték, hogy meghívják egy cukrászdába beszélgetni... A rendőrségre úgy kerültem, hogy a provinciális atyánál tartott házkutatásnál megtalálták a nevemet, és természetesen le kellett ellenőrizni, hogy ki vagyok. Nem bizonyultam túl érdekesnek, így békén hagytak. Nem tudom, hogy lettem volna-e olyan bátor, hogy nemet mondjak, ha beszerzésre kerül a sor. A Gondviselés ajándéka, hogy megóvott ilyen kétséges kimenetelű próbatételektől. Szt. Teréz írja, hogy Jézus fölemel és karjában visz bennünket, megkímélve minket a buktatóktól, veszélyektől. Én is tapasztaltam ezt életem során.

Isten áldását kérjük Pál atya további szolgálatára! Tartsa meg az Úr jó erőben, hogy példája, bölcsessége és tanításai váljanak még sokunk lelki épülésére!